

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ซึ่งมุ่งศึกษาพฤติกรรมครอบครัวที่สัมพันธ์กับบุคลิกภาพทางอารมณ์ของวัยรุ่น ในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมครอบครัวต่อบุคลิกภาพทางอารมณ์ของวัยรุ่น ในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ และศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสพติดของวัยรุ่น ในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ วัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 14-18 ปีบริบูรณ์ ที่เข้ารับการบำบัดรักษาเสพติด ในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2544 ถึงเดือนธันวาคม 2544 จำนวน 73 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง จำนวน 2 ชุด ดังนี้ 1. แบบสอบถามพฤติกรรมครอบครัว แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อวัยรุ่น เป็นแบบใช้ตัวเลือก 3 ตัวเลือก 2. แบบทดสอบบุคลิกภาพทางอารมณ์ของวัยรุ่น เป็นแบบใช้ตัวเลือก 3 ตัวเลือก ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ t-test, F-test และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุป

จากการศึกษาพฤติกรรมครอบครัวที่สัมพันธ์กับบุคลิกภาพทางอารมณ์ของวัยรุ่น ในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทั่วไป วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวนถึง 67 คน คิดเป็นร้อยละ 91.80 ซึ่งมากกว่าเพศหญิงเกือบสิบเท่าตัว ที่มีจำนวนเพียง 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.20 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 39.70 ในขณะที่กลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในช่วงอายุ 14 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือมีจำนวนแค่ 4 คนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 5.50 และได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมี

จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 46.60 ในขณะที่กลุ่มวัยรุ่นที่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ จำนวนแค่ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 โดยส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดา-มารดาก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติด ภาคเหนือซึ่งมีจำนวนถึง 45 คน คิดเป็นร้อยละ 61.60 ในขณะที่มีวัยรุ่นที่พักอาศัยอยู่กับเพื่อนมีเพียง 2 คนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 2.70 ซึ่งเป็นจำนวนน้อยที่สุด

ส่วนบทบาทของผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นบิดา-มารดาของกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งมีจำนวนถึง 65 คน คิดเป็นร้อยละ 89.00 ในขณะที่บทบาทของผู้ปกครอง เกี่ยวข้องเป็นอื่น ๆ ได้แก่ ยาย-ตา ปู่-ย่า พี่ น้ำ และป้า มีจำนวนเพียง 8 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 และสถานภาพของผู้ปกครองส่วนมากอยู่ด้วยกัน ซึ่งมีจำนวนถึง 48 คน คิดเป็นร้อยละ 65.80 ในขณะที่สถานภาพของผู้ปกครองที่ผู้ครองเสียชีวิตมีน้อยที่สุดคือ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.20 ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 ในขณะที่ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และไม่ได้เรียนหนังสือมีจำนวนเท่ากันคือ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 ซึ่งมีจำนวนน้อยที่สุด และอาชีพส่วนใหญ่ ของผู้ปกครองได้แก่ อาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 ในขณะที่อาชีพรัฐวิสาหกิจและอาชีพแม่บ้านหรือพ่อบ้านมีจำนวนน้อยที่สุดเท่ากันคือ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 ซึ่งกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่เห็นว่ารายได้ของครอบครัวอยู่ในระดับพอใช้มีจำนวนถึง 50 คน คิดเป็นร้อยละ 68.50 ส่วนกลุ่มวัยรุ่นที่เห็นว่ารายได้ของครอบครัวอยู่ในระดับไม่พอใช้ มีเพียง 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 ซึ่งมีจำนวนน้อยที่สุด

2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทั่วไปกับพฤติกรรมครอบครัว วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 ลักษณะ ร่วมกันไม่สามารถแยกได้ว่าเป็นการอบรมเลี้ยงดูลักษณะหนึ่งลักษณะใดเพียงลักษณะเดียวได้ เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละลักษณะการอบรมเลี้ยงดู พบว่า วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มทั้งเพศชายและเพศหญิงมาจากครอบครัวที่มีพฤติกรรมครอบครัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากที่สุด เพศชาย ($\bar{X}=10.85$) ส่วนเพศหญิง ($\bar{X}=12.83$) โดยจะเห็นได้ว่าเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากกว่าเพศชาย รองลงมาคือมีแนวโน้มที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เพศชาย ($\bar{X}=8.81$) ส่วนเพศหญิง ($\bar{X}=5.07$) โดยจะเห็นได้ว่าเพศชาย มีแนวโน้มที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมากกว่าเพศหญิง ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันนั้นมีน้อยที่สุด เพศชาย ($\bar{X}=5.34$) ส่วนเพศหญิง ($\bar{X}=7.00$) โดยจะเห็นได้ว่าเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมากกว่าเพศชาย วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุ มาจากครอบครัวที่มีพฤติกรรมครอบครัวไม่

วิทยาลัยที่ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองมีบทบาทเป็นบิดา-มารดา และอื่น ๆ มาจาก
 ครอบครัวที่มีพฤติกรรมครอบครัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ
 ประชาธิปไตยมากที่สุด รองลงมามีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
 ในขณะที่แบบเข้มงวดกวดขันน้อยที่สุด วิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทุก ๆ
 สถานภาพมาจากครอบครัวที่มีพฤติกรรมครอบครัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะได้รับการ
 อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากที่สุด รองลงมามีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ
 ปล่อยปละละเลย ในขณะที่แบบเข้มงวดกวดขันน้อยที่สุด วิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการ
 ศึกษาในทุก ๆ ระดับการศึกษามาจากครอบครัวที่มีพฤติกรรมครอบครัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งมี
 แนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากที่สุด รองลงมามีแนวโน้มว่าจะได้รับ
 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ในขณะที่แบบเข้มงวดกวดขันน้อยที่สุด ยกเว้นวิทยาลัยที่
 เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับ ม.ปลาย/เทียบเท่า มีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ
 ประชาธิปไตยมากที่สุด รองลงมามีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและ
 แบบเข้มงวดกวดขันเท่ากัน ในขณะที่วิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มี
 แนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมากที่สุด รองลงมามีแนวโน้มว่าจะได้

รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีน้อยที่สุดวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพในทุก ๆ อาชีพ มาจากครอบครัวที่มีพฤติกรรมครอบครัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากที่สุด รองลงมามีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ในขณะที่แบบเข้มงวดกวดขันน้อยที่สุด วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางเศรษฐกิจในทุก ๆ ระดับมาจากครอบครัวที่มีพฤติกรรมครอบครัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากที่สุด รองลงมามีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ในขณะที่แบบเข้มงวดกวดขันน้อยที่สุด ยกเว้นวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางเศรษฐกิจในระดับไม่พอใช้ มีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมากที่สุด รองลงมามีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวดกวดขันมีน้อยที่สุด

3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทั่วไปกับวุฒิภาวะทางอารมณ์ของวัยรุ่น วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ในระดับปานกลาง โดยเพศหญิงจะมีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงกว่าชายเล็กน้อยคือ ($\bar{X}=58.50$) และ ($\bar{X}=57.93$) ตามลำดับ วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ในระดับปานกลาง โดยวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 15 และ 18 ปี มีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงที่สุดใกล้เคียงกันคือ ($\bar{X}=60.40$) และ ($\bar{X}=59.17$) ตามลำดับ รองลงมาเป็นวัยรุ่นที่มีอายุ 17 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์ ($\bar{X}=58.73$) ขณะที่วัยรุ่นที่มีอายุ 14 ปี จะมีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์ น้อยที่สุด ($\bar{X}=54.00$) วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในทุก ๆ ระดับ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ในระดับปานกลาง โดยวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับ ม.ปลาย/เทียบเท่า จะค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงที่สุด ($\bar{X}=59.47$) รองลงมาเป็นวัยรุ่นไม่ได้เรียนหนังสือ ($\bar{X}=58.33$) ในขณะที่วัยรุ่นที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จะมีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์ น้อยที่สุด ($\bar{X}=53.73$) วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่กับทุก ๆ บุคคล มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ในระดับปานกลาง ยกเว้นวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องจะมีระดับวุฒิภาวะทางอารมณ์ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์ ($\bar{X}=61.56$) รองลงมาเป็นวัยรุ่นที่พักอาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา และ บิดา-มารดา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์ ใกล้เคียงกัน ($\bar{X}=57.59$) และ ($\bar{X}=57.47$) ตามลำดับ ในขณะที่วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่กับเพื่อน จะมีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์ น้อยที่สุด ($\bar{X}=56.50$) วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีผู้ปกครองมีบทบาทเป็นอื่น ๆ จะมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์ ($\bar{X}=61.50$) ในขณะที่วัยรุ่นที่มีผู้ปกครองมีบทบาทเป็นบิดา-มารดา จะมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์ ($\bar{X}=57.54$) วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทุก ๆ

สถานภาพจะมีภาวะทางอารมณ์ในระดับปานกลาง โดยวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองมีสถานภาพแยกกันอยู่ มีค่าเฉลี่ยของภาวะทางอารมณ์สูงสุด ($\bar{X}=59.67$) ซึ่งใกล้เคียงกันกับวัยรุ่นที่ผู้ปกครองหย่าร้าง ($\bar{X}=59.00$) ในขณะที่วัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีสถานภาพคู่ครองเสียชีวิตจะมีค่าเฉลี่ยของภาวะทางอารมณ์ น้อยที่สุด ($\bar{X}=55.33$) วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองมีการศึกษาในทุก ๆ ระดับจะมีภาวะทางอารมณ์ในระดับปานกลาง ยกเว้นวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับอนุปริญา/เทียบเท่า จะมีภาวะทางอารมณ์ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยของภาวะทางอารมณ์ ($\bar{X}=63.40$) รองลงมาได้แก่วัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับ ม.ต้น โดยมีค่าเฉลี่ยของภาวะทางอารมณ์ ($\bar{X}=60.50$) ในขณะที่วัยรุ่นที่ผู้ปกครองไม่ได้เรียนหนังสือจะมีค่าเฉลี่ยของภาวะทางอารมณ์ น้อยที่สุด ($\bar{X}=56.00$) วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพในทุก ๆ อาชีพ จะมีภาวะทางอารมณ์ในระดับปานกลางโดยวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรัฐวิสาหกิจ จะมีค่าเฉลี่ยของภาวะทางอารมณ์สูงสุด ($\bar{X}=61.00$) รองลงมาได้แก่วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X}=59.89$) ในขณะที่วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรและทำงานอิสระ มีค่าเฉลี่ยของภาวะทางอารมณ์ น้อยที่สุดใกล้เคียงกันคือ ($\bar{X}=56.8$) และ ($\bar{X}=56.07$) ตามลำดับ วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางเศรษฐกิจในทุก ๆ ระดับ จะมีภาวะทางอารมณ์ในระดับปานกลาง โดยวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับพอใช้จะมีค่าเฉลี่ยของภาวะทางอารมณ์สูงสุด ($\bar{X}=58.06$) รองลงมาได้แก่วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับมีเหลือเก็บ ($\bar{X}=57.94$) ในขณะที่วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับไม่พอใช้ มีค่าเฉลี่ยของภาวะทางอารมณ์ น้อยที่สุด ($\bar{X}=57.20$)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมครอบครัวกับภาวะทางอารมณ์ของวัยรุ่น

ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับภาวะทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .842 ในขณะที่ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์กับภาวะทางอารมณ์ในทางผกผัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.402 ส่วนลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีความสัมพันธ์กับภาวะทางอารมณ์ในทางผกผันกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.693

อภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมครอบครัวที่สัมพันธ์กับภาวะทางอารมณ์ของวัยรุ่นในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบข้อมูลที่

น่าสนใจอันจะเป็นประโยชน์ในการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไข ป้องกัน เป็นการเสริมสร้าง ส่งเสริม และพัฒนาสถาบันครอบครัว ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลต่อไป ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล โดยแยกเป็นประเด็นดังนี้

1. วัยรุ่นอายุ 14-18 ปีบริบูรณ์ ที่เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด ในศูนย์บำบัดรักษา ยาเสพติดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งเพศหญิงและเพศชาย มีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูลักษณะแบบประชาธิปไตยมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการ ศึกษาของ เพ็ญแข ประจณปัจจนิก (2536) พบว่า ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่พบมากที่สุดคือการ อบรมเลี้ยงดูลักษณะรักสนับสนุนและใช้เหตุผล ซึ่งเทียบได้กับการอบรมเลี้ยงดูลักษณะแบบ ประชาธิปไตย นั่นคือ เป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักความเอาใจใส่และความเข้าใจ ในการ เลี้ยงดูอบรมเด็กต้องใช้เหตุผลกับเด็ก ผู้ปกครองจะอธิบายเหตุผลควบคู่ไปกับการอบรมสั่งสอน การลงโทษจะไม่ใช้การลงโทษทางกาย เมื่อเด็กทำผิดจะให้คำชมเชย การอบรมสั่งสอนจะให้เด็ก เป็นตัวของตัวเอง และปฏิบัติตามแนวทางของสังคมบุตรมีโอกาใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และ รับผิดชอบในกิจการต่าง ๆ ของครอบครัว มีโอกาสหัดคิดริเริ่มและตัดสินใจจะเห็นได้ว่าลักษณะ การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กนั้น เป็นสิ่งสำคัญต่อตัวเด็กมาก เนื่องจากครอบครัวเป็น แหล่งให้ความรัก ความเอาใจใส่ และวิธีการอบรมเลี้ยงดูแก่เด็ก ความสำคัญของสภาพแวดล้อมใน ครอบครัวได้ถูกยกขึ้นมาเป็นประเด็นสำคัญ ในเรื่องการเลี้ยงดูเด็กดังที่ ม.ร.ว. จันทนิวัธ เกษมสันต์ (อ้างใน กุศล สุนทรธาดา และคณะ, 2541, หน้า 46) ได้ชี้ให้เห็นว่า สภาพแวดล้อม ในครอบครัวมีผลต่อพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และอุปนิสัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการ ศึกษาของ สมพิศ โฉมงาม (2534) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน กับ บุคลิกภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า สิ่งแวดล้อมภายใน บ้าน อันได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การปฏิบัติตัวของผู้ปกครอง การ ส่งเสริมสนับสนุนของผู้ปกครอง การยอมรับและการคาดหวังของผู้ปกครอง มีอิทธิพลอย่างสูงต่อ บุคลิกภาพของนักเรียนดังกล่าว นอกจากนี้ สุชา จันทน์เอน (2538) ยังได้กล่าวถึงความ สำคัญของครอบครัวต่อพัฒนาการของเด็กอีก ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่ สำคัญที่สุด และเป็นสถาบันอันดับแรกที่จะสร้างเด็กให้เป็นบุคคลที่สามารถดำเนินชีวิตอย่างมี ความสุขได้ไม่น้อยเพียงใด เนื่องจากครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รู้จักใกล้ชิดมากที่สุดและ นานที่สุด ฉะนั้นเด็กจะเจริญเติบโตและมีพัฒนาการได้ไม่น้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติ ของพ่อแม่ผู้ปกครอง และครอบครัวเป็นสำคัญ ถ้าเด็กได้รับการเตรียมตัวดี คือ ได้รับอาหารและ การทะนุบำรุงต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ได้รับความรักเอาใจใส่อย่างพอเพียง มีความรู้สึกรอบอุ่นมั่นคง ปลอดภัย ได้รับการอบรมสั่งสอนให้รู้จักช่วยตนเองเมื่อถึงวัยที่เด็กต้องออกจากบ้านไปเข้าโรงเรียน

และสังคมนอกบ้าน จะช่วยให้เด็กปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ง่ายขึ้น ซึ่งเด็กจะทำได้ดีเพียงไรขึ้นอยู่กับทัศนคติที่ครอบครัวสร้างให้กับเด็ก เด็กจะเข้าใจพฤติกรรมที่บุคคลอื่นแสดงต่อตนในแง่ใด ก็ขึ้นอยู่กับว่าครอบครัวช่วยตีความของพฤติกรรมของคนอื่น ๆ ให้เด็กเข้าใจว่าเป็นอย่างไร ดังนั้นครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญเย็น ประกอบแสง (2528) ทำการศึกษามิชอบของผู้ปกครองตามการรับรู้ของตนเอง ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าผู้ปกครองมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

นอกจากนั้น จรรยา สุวรรณทัต (อ้างใน ปาริชาติ สุขเกษม, 2543, หน้า 11) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูส่งผลโดยตรงต่อเรื่องการพัฒนาอุปนิสัย บุคลิกภาพ จริยธรรม ศีลธรรม เช่นเดียวกับที่ส่งผลต่อด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ความสามารถ ความสำเร็จตลอดจนถึงการปรับตัว และ นิภา นิธิยาน (2530, หน้า 130) ยังกล่าวอีกว่า การอบรมเลี้ยงดู เป็นกระบวนการที่สำคัญมากซึ่งมีปัจจัยหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้อง การให้การอบรมเลี้ยงดูที่ดีจากบุคคลในครอบครัวที่สำคัญคือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ถ้าครอบครัวมีความรักความอบอุ่น ปลูกฝังแต่สิ่งที่ดีงามจะทำให้พัฒนาการของเด็กติดตามไปด้วย และความรักความผูกพันในครอบครัวมีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด สอดคล้องกับการศึกษาของ Goldfarb (1963 อ้างใน อัจฉรา สุขารมณ์ และคณะ, 2528, หน้า 13) ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กกำพร้า 2 กลุ่ม ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันในช่วง 3 ปีแรกของชีวิต พบว่า เด็กที่ขาดความรักความอบอุ่นจะมีพัฒนาการทางสติปัญญาช้าโดยเฉพาะในเรื่องการให้เหตุผล การคิดแบบนามธรรม ตลอดจนภาษา และยังมีบุคลิกภาพเป็นคนก้าวร้าว ขาดการควบคุมตนเอง ปรับตัวได้ไม่ดี ต้องการพึ่งพาคนอื่นตลอดเวลาอันเป็นสาเหตุนำไปสู่ความไม่มั่นคงทางอารมณ์ปัญหาบุคลิกภาพและการปรับตัว ดังที่กรมวิชาการ (อ้างใน ปาริชาติ สุขเกษม, 2543, หน้า 11) กล่าวไว้ว่า ครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดเด็กที่สุดและเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแหล่งเริ่มต้นในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก พ่อแม่เป็นบุคคลแรกที่จะเลี้ยงดูอบรมบุตรของตนให้มีพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเติบโตเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาประเทศ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จึงนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างยิ่ง ดังคำกล่าวของ Rousseau ที่ว่า “เด็กเปรียบเสมือนผ้าขาวที่บริสุทธิ์ ที่ผู้ใหญ่จะแต่งแต้มสีอะไรลงไปก็ได้ จะทำให้ผ้าขาวบริสุทธิ์กลายเป็นผ้าที่มีลวดลายสวยงามวิจิตรก็ได้ หรืออาจจะทำให้กลายเป็นผ้าที่เลอะเทอะมัวหมองอย่างไรก็ได้”

พฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูที่แสดงต่อเด็ก และสนองต่อพฤติกรรมของเด็กนั้น มีผลต่อพัฒนาการและบุคลิกภาพของเด็กทั้งสิ้น เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่อบอุ่น มีความ

รักความเอาใจใส่ อบรมสั่งสอนโดยใช้เหตุผล เด็กจะมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เป็นไปตามวัย ส่งผลต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดี

แต่เป็นที่น่าสนใจว่าทำไมเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูลักษณะแบบประชาธิปไตย ก็ยังมีปัญหาเด็กติดยาเสพติดอยู่อีก ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากการให้อิสระกับเด็กในการแสดงความคิดเห็น ในการกระทำการต่าง ๆ มากเกินไป จนเด็กไม่มีขอบเขตของความเหมาะสม ผู้ปกครองควรเข้มงวดกับเด็กบ้าง เพราะสาเหตุสำคัญของการใช้ยาเสพติดของวัยรุ่นอีกประการคือ ความอยากรู้อยากเห็น เพื่อนชวน ต้องการเข้ากลุ่มเพื่อน ต้องการเลียนแบบ ตลอดจนการมีเวลาว่างมากเกินไป จึงมักจะรวมกลุ่มมั่วสุมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การระบาดของยาเสพติดให้โทษในหมู่เด็กและเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนตัวอย่างส่วนใหญ่อายุ 14-18 ปี เริ่มเสพยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุ 15 ปี เพื่อนสนิทเป็นผู้ชักจูงให้เสพยาพร้อมทั้งนำยาเสพติดมาขายให้ด้วย บางรายเลิกแล้วกลับมาเสพยาอีกเพราะถูกเพื่อนชักชวน นอกจากเพื่อนแล้ว สาเหตุการติดยาเสพติดของวัยรุ่น ก็ยังมีสาเหตุอย่างอื่นอีก ดังการศึกษาของ มาณี สมิริสัมพันธ์ และคณะ (2522) ได้ทำการศึกษาค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับการติดยาเสพติดให้โทษ พบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดการติดยาเสพติดเกิดจากความอยากรู้อยากลอง และอีกอย่างที่จะลืมเสียมิได้ก็คือ ธรรมชาติและพัฒนาการของวัยรุ่นก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นมีความโน้มเอียงที่ง่ายต่อการใช้ยาเสพติด ดังที่ สุชา จันทน์เฒ (2540, หน้า 135) ได้กล่าวถึง สาเหตุของปัญหาเสพติดที่เกิดจากตัววัยรุ่นเอง เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องประสบกับความยุ่งยากต่าง ๆ มากมาย มีความลำบากในการปรับตัวและมีการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการทุก ๆ ด้าน และพัฒนาการด้านอารมณ์ก็เป็นอีกด้านที่มีผลกระทบต่อวัยรุ่นมาก ซึ่งสอดคล้องกับที่ พรพิมล เจียมนาครินทร์ (2539, หน้า 284-285) สุพัตรา สุภาพ (2523) ฉวีวรรณ สุขพันธ์โพธาราม (2527) อุทัย หิรัญโต (2526) และสามารถ สิทธิสาร (2538) กล่าวว่าสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นติดยาเสพติด มาจากอิทธิพลของเพื่อน เพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น ความต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนทำให้ต้องยอมทำตาม เช่น การชักชวนกันสูบบุหรี่ ดื่มสุรา ลองยาเสพติด เพื่อแสดงความเข้มแข็ง เก่งกล้า และด้วยความคึกคะนอง อิทธิพลจากค่านิยมของสังคม ปัจจุบันการเลียนแบบค่านิยมจากตัวอย่างที่ไม่ดี เช่น การแต่งกายรุงรังหรือใช้กิริยาท่าทางขาดความสำรวม เสพยาเสพติด สิ่งเหล่านี้ได้แพร่ระบาดในเมืองไทย โดยเฉพาะการเลียนแบบจากผู้มีชื่อเสียงเช่น ดารา นักร้อง เป็นต้น อิทธิพลเกี่ยวกับทางโรงเรียน เช่น การมีปัญหาด้านการเรียน การปรับตัวเข้ากับเพื่อน ครูไม่ได้ ครูขาดการเอาใจใส่ดูแล สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความกดดันทางจิตใจของวัยรุ่น การขาดความยังคิดทำให้วัยรุ่นยอมตามการชักชวนของเพื่อนนักเรียนในการกระทำความผิดเช่น การหนีโรงเรียน ก่อความผิดด้วยความคึกคะนอง

หรือเพื่อต้องการแสดงออกเพื่อความเด่น หันมาลงยาเสพติดต่าง ๆ ได้โดยง่าย การถูกชักชวนจากเพื่อนหรือจากผู้ค้า สิ่งที่เป็นผลจากความละโมภเพราะยาเสพติดเป็นสารเสพติด เมื่อผู้ใดเสพเข้าไปแล้วไม่อาจขาดได้ ปัญหาจากตัวผู้เสพเอง เช่น การขาดความเชื่อมั่นในตนเอง การเข้าสังคมไม่ได้ การมีเวลาว่างมาก ความคึกคะนอง ความกังวล เป็นต้น ทำนองเดียวกันกับที่ โสมรสมิ์ จันทรประภา (2543, หน้า 112-114) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นติดยาเสพติด คือ ความอยากรลอง โดยเห็นผู้ใหญ่หรือเพื่อนเสพ เกิดความอยากรลองว่าเสพแล้วจะเป็นอย่างไร ลองบ่อยเข้าก็เลยติด ถูกเพื่อนชักจูง หรือถูกคนที่เห็นผู้ใหญ่กว่าล่อลวงว่า ที่คิดจะใช้เด็กวัยรุ่นเป็นเครื่องมือในการหาประโยชน์ เกี้ยยกล่อมหรือมอมให้เสพติด เด็กประเภทถูกหลอกลวงคนมีเงิน ได้รับการตามใจให้ใช้เงินตามต้องการ ถ้าไม่ติดยาเสพติดเองก็มักจะถูกคนบางพวกที่หาประโยชน์ในการค้ายาเสพติดล่อหลอกให้ติด เพื่อประโยชน์ที่จะหาเงินจากเด็กวัยรุ่นประเภทนี้ เสพติดตามสมัยนิยม คือ ตามแฟชั่นของวัยรุ่น ต้องการสร้างความสำราญ ความโก้เก๋ ต้องการสร้างความครึกครื้นรื่นรมย์ให้แก่จิตใจ เกิดทัศนะว่เป็นความสุข

ฉะนั้นนอกจากความสำคัญของลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแล้ว ผู้ปกครองจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญในทุกเรื่องเกี่ยวกับวัยรุ่น เพราะปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการติดยาเสพติดของวัยรุ่นมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

รองลงมาพบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งเพศหญิงและเพศชาย มีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูลักษณะแบบปล่อยปละละเลย ซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองไม่สนใจจะอบรมสั่งสอนลูก ปล่อยให้ลูกทำตามอำเภอใจไม่มีใครคอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมให้ ไม่สนใจความเป็นอยู่ ไม่ดูแลยามเจ็บไข้ ให้ความรักแบบลำเอียงหรือดูค่าลงโทษรุนแรงเกินเหตุบางครั้งก็ปล่อยหน้าที่เลี้ยงดูเป็นของคนอื่นเลี้ยงดูแบบตามมีตามเกิด ซึ่งอาจเป็นเพราะฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หรือเป็นลูกที่เกิดมาโดยพ่อแม่ไม่ได้ตั้งใจให้เกิด หรือเป็นครอบครัวที่แตกแยก (วราภรณ์ รักวิจัย, 2533, หน้า 20-27) ซึ่งสอดคล้องกับที่ พรพิมล เจียมนครินทร์ (2539, หน้า 284-285) สุพัตรา สุภาพ (2523) นวีวรรณ สุขพันธ์โพธาราม (2527) อุทัย หิรัญโต (2526) และสามารถ สิทธิสาร (2538) กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นติดยาเสพติด มาจากปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในครอบครัว สภาพครอบครัวที่ไม่สร้างความอบอุ่นใจให้กับเด็ก เด็กขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดผู้ปกครองที่เป็นผู้ชี้นำ ชี้แนะ วัยรุ่นไม่ได้รับความเข้าใจ เมื่อเขาหาที่พึ่งทางบ้านไม่ได้ก็หาทางออกโดยการหาความสุขนอกบ้าน การถูกชักชวนจากเพื่อน การถูกล่อลวงจากผู้ค้าที่ฉวยโอกาสยอมทำได้ง่าย อาจจะหันเข้าหายาเสพติดได้ง่าย เช่นเดียวกับที่ โสมรสมิ์ จันทรประภา (2543, หน้า 112-114) กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นมีความโน้มเอียงไปในทางง่ายต่อการติดยา

เสพติด คือ ความมีตัวตนไม่สมบูรณ์ของเด็กวัยรุ่นนั้น ๆ สำหรับเด็กวัยรุ่นที่ตัวตนไม่สมบูรณ์ ประกอบไม่สมบูรณ์ มักเป็นเด็กประเภทบ้านแตก บิดามารดาหย่าร้างกันหรือล้มหายตายจาก มีพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง มีสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดความคับข้องใจ เป็นต้นว่า ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเสียไม่ได้ ปลดปล่อยปล่อยตามยถากรรม ขาดความอบอุ่นทางจิตใจ ไม่ได้ได้รับการเอาใจใส่ ความรักความอาทรอย่างแท้จริง เป็นเด็กประเภทไม่พึงประสงค์ คือเด็กประเภทที่ผู้เลี้ยงดูถือว่าเป็นภาระ หรือเด็กประเภทที่เกิดมาโดยไม่มีใครแม้แต่ผู้ให้กำเนิดเองอยากให้เกิด เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วารุณี ภูริสินสิทธิ์ (2529) ได้ทำการศึกษาสาเหตุการติดยาเสพติดในวัยรุ่น ศึกษาเฉพาะกรณีเชียงใหม่ พบว่า สภาพครอบครัวและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีความสัมพันธ์ค่อนข้างมากต่อการติดยาเสพติดในวัยรุ่น

สำหรับสาเหตุที่ทำให้ผู้ปกครอง ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กลักษณะแบบปล่อยปละละเลย อาจเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ที่ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองทั้งหลายต่างต้องออกไปหารายได้เลี้ยงครอบครัว จนไม่มีเวลาที่จะอยู่กับบุตรหลาน และบุคคลในครอบครัวเท่าที่ควร เด็กขาดการทะนุถนอม ขาดความรักความอบอุ่น หากเด็กไม่มีโอกาสพูดคุยปรึกษาหารือกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ก็จะหันไปยึดติดกับกลุ่มเพื่อน และมีโอกาสที่จะถูกชักชวนให้กระทำการต่าง ๆ ที่ไม่ถูกต้องและติดยาเสพติดได้ง่าย

ส่วนการอบรมเลี้ยงดูลักษณะแบบเข้มงวดกวดขันจะพบว่ามีน้อยที่สุด โดยเฉพาะจะเห็นว่าเพศหญิง มีแนวโน้มที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูลักษณะแบบเข้มงวดกวดขันมากกว่าเพศชาย ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่า โดยลักษณะสังคมไทยตั้งแต่อดีตมาแล้ว ผู้ใหญ่มักจะมุ่งการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ให้เป็นคนอ่อนน้อมง่าย เชื่อฟัง ไม่ได้เลี้ยงผู้ใหญ่ ปฏิบัติตามคำสั่งสอน จึงจะเป็นเด็กที่น่ารัก และผู้ใหญ่จะรัก ซึ่งอาจจะมีการระเบียบที่คอยควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็ก ไม่ให้ออกนอกกลุ่มนอกทาง ทำให้เด็กมีความโน้มเอียงไปในการใช้ยาเสพติดได้มากขึ้น จึงทำให้เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูลักษณะแบบเข้มงวดกวดขันพบได้น้อยที่สุดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทั่วไปกับบุคลิกภาพทางอารมณ์ของวัยรุ่น วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิง มีบุคลิกภาพทางอารมณ์ในระดับปานกลางมากที่สุด ความสามารถทางบุคลิกภาพทางอารมณ์ เป็นความสามารถของบุคคลด้านอารมณ์ จิตใจ ความสามารถในการแก้ปัญหาต่อสถานการณ์ที่เป็นปัญหา และยังรวมถึงทักษะการเข้าสังคม ตลอดจนการมีความพร้อมที่จะใช้อารมณ์อย่างเฉลียวฉลาดและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิง ส่วนใหญ่มีความสามารถทางบุคลิกภาพทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลางจึงมีแนวโน้มที่จะใช้ยาเสพติดง่ายและรวดเร็ว ในทางกลับกันหากวัยรุ่นมีบุคลิกภาพทางอารมณ์สูงกว่า ก็จะมีแนวโน้มที่จะใช้ยาเสพติดน้อยลงหรือน้อยกว่าคนที่คือบุคลิกภาพทางอารมณ์ ดังที่ เทอดศักดิ์

เดชคง (2543, หน้า 22) กล่าวถึง ลักษณะของบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ว่าเป็นคนที่จะจัดการกับความขัดแย้งทางอารมณ์ของตนได้ รู้จักการข่มอารมณ์ ระบายออกอย่างเหมาะสม แก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์

นอกจากนั้นยังพบว่า ระดับความสามารถทางวุฒิภาวะทางอารมณ์ยังมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ อีก เช่น สัมพันธ์กับเพศ จากผลการวิจัย พบว่า เพศหญิงจะมีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงกว่าชาย สัมพันธ์กับอายุ จากผลการวิจัย พบว่า วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 15 และ 18 ปี มีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงที่สุดใกล้เคียงกัน ขณะที่วัยรุ่นที่มีอายุ 14 ปี จะมีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์ น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นภาพร วิจารณ์ปรีชา (2544) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์และผลการปฏิบัติงานของพยาบาลประจำการ ในโรงพยาบาลภาครัฐ พบว่า พยาบาลประจำการที่มีอายุงานแตกต่างกันมีการควบคุมอารมณ์ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Sutarso (อ้างใน แสงหุ้ม โปธา, 2544, หน้า 61) ศึกษาความแตกต่างทางเพศในการวัดความฉลาด โดยเน้นความแตกต่างทางเพศในการวัดความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าผู้ชายและผู้หญิงต่างกันในบางแง่ของความฉลาดทางอารมณ์ ขึ้นอยู่กับอายุ และสถานภาพการสมรส นอกจากนั้นบุคคลที่วัยรุ่นพักอาศัยอยู่ด้วยก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ก็มีความสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน จากผลการวิจัย พบว่า วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องจะมีระดับวุฒิภาวะทางอารมณ์ในระดับสูง ในขณะที่วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่กับเพื่อนจะมีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์ น้อยที่สุด ระดับการศึกษาของผู้ปกครองก็มีความสัมพันธ์ จากผลการวิจัย พบว่า วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับอนุปริญญา/เทียบเท่า มีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงสุด ในขณะที่วัยรุ่นที่ผู้ปกครองไม่ได้เรียนหนังสือจะมีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์ น้อยที่สุด และสถานะทางเศรษฐกิจก็มีความสัมพันธ์ จากผลการวิจัย วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางเศรษฐกิจในระดับพอใช้จะมีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงที่สุด ในขณะที่วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับไม่พอใช้ มีค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอารมณ์ น้อยที่สุด

ดังที่ อุษา จารุสวัสดิ์ (2541, หน้า 54) กล่าวไว้ว่า หากบุคคลมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ทำให้รู้จักจัดการกับปัญหาและอุปสรรค ไม่ท้อแท้หรือท้อถอย และมีความสามารถในการปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี และสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งทางอารมณ์ อันจะนำไปสู่การยกระดับจิตใจ มีความสุขอย่างที่เราควรจะเป็น และสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ สอดคล้องกับที่ กรมวิชาการ (2542, หน้า 25) กล่าวถึงผลของการเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่จะกลายเป็นคนที่มีความสุขได้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปตาม

เป้าหมายสำคัญคือ เป็นคนดี มีความสุข ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีเป้าหมายซึ่งเป็นตัวผลักดันให้คนเราประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลขาดคุณลักษณะทางอารมณ์ ก็จะทำให้ประสบความล้มเหลวอย่างมาก เช่น การไม่สามารถปรับตัวในสังคมที่เปลี่ยนไปไม่สามารถอดทนรอคอยเพื่อไปสู่เป้าหมาย เมื่อประสบกับปัญหาในชีวิตก็ไม่มีวิธีการหรือเทคนิคในการแก้ปัญหา ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายแม้แต่ปัญหาสุขภาพจิต

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมครอบครัวกับคุณลักษณะทางอารมณ์ของวัยรุ่น จากผลการวิจัย พบว่า ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะทางอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทศนีย์ ดวงดี (2544) ศึกษาลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความฉลาดทางอารมณ์ปานกลาง และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นส่วนใหญ่ จะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูมีความสำคัญต่อความฉลาดทางความคิดและอารมณ์ของเด็ก ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่จะช่วยฝึกฝนและอบรม เพื่อเพิ่มพูนทักษะคุณลักษณะทางอารมณ์ได้ ซึ่งคุณลักษณะทางอารมณ์นั้นเป็นสิ่งที่คนเราสามารถฝึกฝนและอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะคุณลักษณะทางอารมณ์ได้ อันเป็นสิ่งจำเป็นต่อการใช้ชีวิต จึงควรมุ่งปลูกฝังตั้งแต่เด็กโดยเริ่มจากครอบครัว ซึ่งเทอดศักดิ์ เดชคง (2543, หน้า 62-63) ได้กล่าวเอาไว้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญ ที่จะช่วยฝึกฝนและอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะคุณลักษณะทางอารมณ์ได้ ซึ่ง Segal (1997 อ้างใน วีระวัฒน์ ปินนิตามัย, 2542, หน้า 145-144) ได้ชี้แนะว่า การสร้างความรู้สึกที่ใกล้ชิดสนิทสนม มีการแลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดด้วยบรรยากาศที่เปิดเผยและซื่อสัตย์ (Emotional Honesty and Openness) เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่ง Segal ได้เสนอกฎพื้นฐานของการสร้างบรรยากาศภายในบ้านที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ คือ พิจารณาตัวเอง โดยเฉพาะรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง ความต้องการ ความรู้สึกของตนการแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ที่คงเส้นคงวา เป็นการสร้างความเชื่อมั่น จำไว้ว่าการใกล้ชิดกันไม่ได้หมายถึง การถอดจากแม่แบบ (Cloning) แม้ว่าเรารู้จักคนในทุกแง่มุม ไม่ได้หมายความว่าเราเข้าใจเขา สรรพสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลงได้ เฝ้ารวังความทรงจำเกี่ยวกับอารมณ์ต่างๆ ในวัยเด็กของตน ซึ่งอาจเป็นตัวขัดขวางพัฒนาการ ให้ความเกื้อหนุนภาวะอารมณ์ของสมาชิกทุกคนตลอดทุกวัยของชีวิต ไม่ใช่ส่งเสริมเฉพาะในวัยเด็ก สอดคล้องกับที่ นางพะงา ลิ้มสุวรรณ (2542, หน้า 201-208) กล่าวถึง แนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะทางอารมณ์ โดยวิธีสอนให้ลูกรู้อารมณ์ตนเอง คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กต้องคอยสังเกตอารมณ์ลูกและ

พูดคุยถามถึงอารมณ์ของลูกที่เปลี่ยนไป เช่น อาจถามว่า "วันนี้ดูลูกอารมณ์ไม่ดีมีอะไรไม่สบายใจหรือเปล่า?" และพ่อแม่เองต้องรู้และแสดงอารมณ์ของตัวเองให้เหมาะสมด้วย

วิธีช่วยให้ลูกมีทักษะที่ดี พ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถทำเป็นตัวอย่างหรือแนะนำให้ลูกมีงานอดิเรกทำ แนะนำให้ลูกเป็นคนชอบอ่านหนังสือ คุยกับเพื่อน เล่นดนตรี เล่นกีฬา เพราะนอกจากคลายเครียด ยังช่วยให้สุขภาพแข็งแรงอีกด้วย พ่อแม่ปลูกฝังให้แต่เด็กชื่นชมในความสำเร็จของลูก ลูกก็จะกลายเป็นคนอยากมีความสำเร็จ หรือพ่อแม่คอยให้กำลังใจและคอยสนับสนุนเวลาลูกทำอะไร การมีทัศนคติที่ดี เช่น พ่อแม่พูดว่า "ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น" หรือมีทัศนคติว่า คนนั้นต้องมีความพากเพียรพยายาม ทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีอะไรได้จะไรมาง่าย ๆ คนที่มีอารมณ์ดีจึงจะมีจิตใจอยากทำสิ่งต่าง ๆ ถ้าเป็นคนมีปัญหาทางจิตใจ มีความขัดแย้งในชีวิตและครอบครัว จะมักไม่มีกำลังใจในการทำงาน ความหวัง คนมีพลังใจทำอะไรต่อ ๆ ไปได้ต้องเป็นคนที่มีความหวังเป็นตัวหล่อเลี้ยงจิตใจให้อยากทำต่อไป มองโลกในแง่ดี คนมองโลกในแง่ดีจะสามารถมองหาจุดดี ๆ จากทุก ๆ อย่างรอบตัวได้ คนนั้นก็สามรถมีแรงจูงใจในการทำอะไรต่อไปเป็นต้น หากพ่อแม่ ผู้ปกครอง สามารถทำได้ดังที่กล่าวมานั้น ก็จะเป็นการส่งเสริมวุฒิภาวะทางอารมณ์ของเด็ก

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อมูลหลายประการซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอแนะทั้งในลักษณะการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมวุฒิภาวะทางอารมณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอดังนี้

1. ผู้ปกครองควรให้ความสำคัญและสนใจในทุกเรื่องเกี่ยวกับวัยรุ่น โดยเฉพาะเรื่องการคบเพื่อน การใช้เวลาว่าง การใช้เงิน การตามแฟชั่น เป็นต้น เพราะปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคิดหาเหตุผลของวัยรุ่นมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

2. การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครองควรมีลักษณะผสมระหว่างแบบประชาธิปไตยกับแบบเข้มงวดกวดขัน และบางครั้งก็อาจมีแบบปล่อยปละละเลย ผสมผสานกัน โดยคำนึงถึงพัฒนาการ ความต้องการ ความรู้สึนึกคิดของเด็ก และความเหมาะสม และควรทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเลียนแบบ

3. การที่จะส่งเสริมวุฒิภาวะทางอารมณ์ พ่อแม่ ผู้ปกครอง สามารถส่งเสริมให้เกิดในตัวเด็กได้ เพราะวุฒิภาวะทางอารมณ์เป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝน อบรม และเรียนรู้กันได้ หากได้รับการส่งเสริมจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง อย่างถูกต้องและเหมาะสมซึ่งสามารถทำควบคู่ไปกับการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาโดยมีการเก็บข้อมูลกับผู้ปกครองด้วย เกี่ยวกับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองปฏิบัติต่อวัยรุ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะทางอารมณ์กับปัญหาความเสี่ยงในด้านต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะทางอารมณ์กับความเสี่ยงเรื่องเพศสัมพันธ์ เป็นต้น จากการวิจัย ทำให้ได้ทราบข้อมูลว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ยาเสพติดมักมีปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ร่วมด้วย
3. ควรมีการศึกษาเจาะลึกลงไปในเรื่องละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีความด้อยด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ เพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการให้ความช่วยเหลือและการป้องกันที่เหมาะสมกับสถานการณ์
4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นสาเหตุ ที่ทำให้มีความด้อยด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ กับบุคคลในวัยอื่นๆ ด้วย เช่น วัยผู้ใหญ่ เพราะบุคคลที่เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติด ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ มีทุกช่วงวัย และส่วนใหญ่จะเป็นวัยผู้ใหญ่
5. ควรมีการศึกษาที่ใช้ระยะเวลาที่มากกว่านี้ เพราะจะทำให้สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้น และข้อมูลที่ได้อาจจะมีความครอบคลุมมากขึ้นด้วย
6. เนื่องจากปัญหายาเสพติด แพร่กระจายในกลุ่มบุคคลทุกเพศ ทุกวัย อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะวัยรุ่น จึงควรมีการทำการศึกษาเกี่ยวกับบุคคลที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาด้วย